ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
ЗАИНСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЗӘЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ **КАРАР**

27.01.2021 г. Заинск № 38

«2021-2023 елларга Зәй муниципаль районында мәдәниятне үстерү» муниципаль программасын раслау турында

«Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районы муниципаль программаларын эшләү, гамәлгә ашыру һәм аларның нәтиҗәлелеген бәяләү тәртибен раслау турында» 2017 елның 29 декабрендәге 2496 номерлы Зәй муниципаль районы Башкарма комитеты карары нигезендә, милли-мәдәни традицияләрне һәм халык иҗатын торгызу, саклап калу һәм үстерү, мәдәни мирасны саклау, рухи-әхлакый һәм эстетик тәрбия бирү, Зәй шәһәренең һәм Зәй муниципаль районының мәдәни потенциалын үстерү максатларында, «Мәдәният турында» 1998 елның 03 июлендәге 1705 номерлы Татарстан Республикасы Законына, Зәй муниципаль районы Уставына таянып, Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районы Башкарма комитеты

карар бирә:

1. «2021-2023 елларга Зәй муниципаль районында мәдәниятне үстерү» муниципаль программасын расларга (кушымта).
2. «2016-2020 елларга Зәй муниципаль районында мәдәниятне үстерү» муниципаль программасын раслау турында» 2016 елның 04 мартындагы 342 номерлы Зәй муниципаль районы Башкарма комитеты карары үз көчен югалткан дип танырга.
3. Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районы Башкарма комитетының оештыру бүлегенә әлеге карарны Зәй муниципаль районының рәсми сайтында (http://zainsk.tatarstan.ru) һәм Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында (http://pravo.tatarstan.ru) урнаштырырга.
4. Әлеге карар имза салынган вакыттан үз көченә керә.

5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Башкарма комитет җитәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары А.В. Чапковка йөкләргә.

Башкарма комитет җитәкчесе **Э.Э. Галеев**

Р.Н. Камалова
8(85558) 70082

Зәй муниципаль районы
Башкарма комитетының
27.01.2021 ел
38 номерлы каарарына
кушымта.

«2021-2023 елларга Зәй муниципаль районында мәдәниятне үстерү» муниципаль программасы Программаның паспорты	
Программаның исеме	«2021-2023 елларга Зәй муниципаль районында мәдәниятне үстерү» муниципаль программасы
Муниципаль заказчы (координатор)	Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны төп эшләүче	«Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният идарәсе» МКУ
Норматив-хокукый актлар	«Мәдәниятне үстерү» Россия Федерациясе дәүләт программасын раслау турында» 2014 елның 15 апрелендәге 317 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары, «Мәдәният турында» 1998 елның 3 июлендәге 1705 номерлы Татарстан Республикасы законы, «2014 - 2025 елларга «Татарстан Республикасы мәдәниятен үстерү» дәүләт программасын раслау турында» 2013 елның 16 декабрендәге 997 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары, Зәй муниципаль районы Уставы
Программаның максаты һәм бурычлары	Максат: Мәдәният тармагын комплекслы үстерү, Зәй муниципаль районының мәдәни интеллектуаль потенциалын тормышка ашыру һәм мәдәният өлкәсендә хезмәт күрсәтүләрнең сыйфатын яхшырту, аның һәркем өчен мөмкин булуын тәэмин итү. Бурычлар:

	1. Җәмгыять үсешенең мөһим ресурсы буларак, иҗтимагый-мәдәни функцияләрне башкару өчен уңай шартлар тудыру максатларында музейны комплекслы үстерү. 2. Гражданнарга конституциячел хокукларын тормышка ашыруны тәэмин итә торган китапханә хезмәте системасын үстерү, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклап калу. 3. Зәй муниципаль районында кинофильмнарны прокатка алу һәм күрсәтү өчен тиешле шартлар тудыру. 4. Халыкның барлык катламнары өчен мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрдән файдалану һәм халык иҗатына ярдәм итү өчен уңайлы шартлар тудыру.
Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2021-2023 еллар. Программа бер этапта тормышка ашырыла.
Программаны үтәүчеләр	«Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният идарәсе» МКУ; «Үзәкләштерелгән китапханәләр системасы» МБУК; «Зәй туган як тарихын өйрәнү музее» МБУК; ТР ЗМР МБ Киноучреждениесе; «Район мәдәният йорты» МБУК; ТР ЗМР «Энергетик» Мәдәният сарае» МБУ
Ярдәмче программаларның исемлеге	1. "2021-2023 елларга музей эшен үстерү" ярдәмче программасы 2. "2021-2023 елларга китапханә эшен үстерү" ярдәмче программасы 3. "2021-2023 елларга киноучреждениене үстерү" ярдәмче программасы 4. "2021-2023 елларга мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне үстерү һәм халык иҗатына ярдәм итү" ярдәмче программасы
Елларга бүлеп һәм чыганагын күрсәтеп, финанслау күләме	Программаны финанслауның гомуми күләме 385163,3 мең сум тәшкил итә, шул исәптән: җирле бюджеттан 367133,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 18030,0 мең сум, елларга бүлгәндә: – 2021 елда барлыгы 135121,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 129111,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 6 010,0 мең сум; – 2022 елда барлыгы 127121,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 121111,1 мең сум,

	бюджеттан тыш чыганаклардан 6010,0 мең сум; – 2023 елда барлыгы 122921,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 116911,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 6010,0 мең сум. Программаны гамәлгә ашыруга тотыла торган акчаларның күләме ел саен бюджетны үтәү барышында ачыклана һәм 2021 - 2023 елларга бюджет формалаштырганда исәпкә алына.
Программаның максатларын һәм бурычларын (нәтиҗәләрне бәяләү индикаторлары) тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтиҗәләре һәм программаның нәтиҗәлелеге күрсәткечләре	Программа чараларын гамәлгә ашыру 2023 елга ирешергә мөмкинлек бирәчәк: Музей эшчәнлеге өлкәсендә: • музейның дәүләт исәбенә һәм саклауга куелган төп фонды предметлары санын ел ахырына, елына 50 берәмлеккә арттырырга; • төп фондтагы предметларның гомуми санына карата актив күрсәтүгә җәлеп ителгән төп фондның музей предметлары чагыштырма санын 34 процентка арттырырга; • музейга килүчеләр санын ел саен 6000 кешегә кадәр арттырырга; • музейга йөрүче ташламалы категориядәге гражданнар һәм физик мөмкинлекләре чикләнгән затлар санын хисап чорында база чорына карата 106 процентка арттырырга; • Россия Федерациясе Музей фондының дәүләт каталогына кертелгән музей предметлары өлешен 30 процентка арттырырга. Китапханә эшчәнлеге өлкәсендә: • басмаларга үзәкләштерелгән язылу өчен җирле бюджетта каралган акчаларны ел саен 400,0 мең сум күләмендә саклап калырга; • база чоры белән чагыштырганда электрон каталогтагы язмалар санын 119 процентка кадәр арттырырга; • ел саен үткәрелә торган китапханә чаралары санын 1600 берәмлеккә кадәр арттырырга; • Квалификация күтәргән белгечләрнең өлешен система белгечләренең гомуми санының 31 процентына кадәр җиткерергә (арта барган нәтиҗә). Киноучреждение эшчәнлеге өлкәсендә: • тематик киночаралар санын арттырырга, 258 берәмлеккә кадәр. • ел дәвамында күрсәтелә торган премьера фильмнары санын саклап калырга, 118 берәмлек.

	• киносеансларга йөрүчеләр санын арттырырга, 27984 кешегә кадәр. Мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр эшчәнлегендә: • мөмкинлекләре чикләнгән затлар катнашындагы мәдәни-ял чаралары санын арттырырга, 3140 берәмлеккә кадәр. • Халыкара, Бөтенроссия, республика, район фестивальләре һәм конкурслары лауреатлары булган балалар һәм яшьләр үзешчән халык иҗаты коллективлары санын саклап калырга - 12 берәмлек. • балалар һәм яшьләр өчен оештырылган мәдәни-ял чаралары санын арттырырга, 4550 берәмлеккә кадәр. • уздырылган семинарлар, консультацияләр санын саклап калырга - ел саен 9 берәмлек. • халык бәйрәмнәре, иҗат ярминкәләре санын арттырырга, ел саен 11 берәмлек. • Халык бәйрәмнәрендә, иҗат ярминкәләрендә катнашучылар санын 71417 кешегә кадәр арттырырга.

Программаны гамәлгә ашыруны финанслар белән тәэмин итү

мең сумн.

Ярдәмче программаның исеме	**Барысы**		**2021 ел**		**2022 ел**		**2023 ел**	
	Җирле бюджет	Бюджеттан тыш	Җирле бюджет	Бюджеттан тыш	Җирле бюджет	Бюджет тан тыш	Җирле бюджет	Бюджет тан тыш
«2021-2023 елларга музей эшен үстерү»	16311,9	150,0	5437,3	50,0	5437,3	50,0	5437,3	50,0
«2021-2023 елларга китапханә эшен үстерү»	74211,3	90	28737,1	30,0	23737,1	30,0	21737,1	30,0
«2021-2023 елларга киноучреждениене үстерү»	13564,0	14340,0	5188,0	4780,0	4188,0	4780,0	4188,0	4780,0
«Мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне үстерү һәм 2021-2023 елларга халык иҗатына ярдәм итү»	261046,1	3450,0	89748,7	1150,0	87748,7	1150,0	85548,7	1150,0
Барлыгы	**367133,3**	**18030,0**	**129111,1**	**6010,0**	**121111,1**	**6010,0**	**116911,1**	**6010,0**
БАРЫСЫ	**385163,3**		**135121,1**		**127121,1**		**122921,1**	

I Программаны хәл итүгә юнәлтелгән проблеманы тасвирлау

Мәдәният учреждениеләренең эше, беренче чиратта, халыкның мәдәни ялының дәрәҗәсен күтәрүгә, милли традицияләрне саклауга, иҗади коллективларның мәдәни-эстетик һәм сәнгать дәрәҗәсен күтәрүгә, яңа мөмкинлекләр эзләүгә юнәлтелгән.

Халык иҗатын, сәнгатьне торгызу, саклау һәм үстерү мөһимлеге аның кешенең рухи дөньясына йогынтысы белән аңлатыла. Халык мәдәниятен саклау турында кайгыртып, без кешеләрдә үз халкыбыз белән горурлану хисен формалаштырабыз, безгә кадәрге буыннар тарафыннан эшләнгән әхлакый нормаларны саклыйбыз. Соңгы вакытта милли хисләрне нығытуда аның әһәмияте артты.

Мәдәниятне, аның матди һәм рухи кыйммәтләрен саклау һәм үстерү проблемасы безнең көннәрдә дә актуаль булып кала. Без теләсә кайсы халыкның мәдәниятен сакларга, аның үсешенә ярдәм итәргә тиеш. Традицион халык культурасы хәзерге заман мәдәниятенең төрле юнәлешләренең, төрләренең һәм формаларының нигезен тәшкил итә.

2020 елда мәдәният учреждениеләрен тоту һәм үстерү өчен муниципаль бюджеттан 123471,1 мең сум акча бүлеп бирелде. Муниципаль мәдәният учреждениеләренең үз керемнәре күләме 2728,3 мең сум тәшкил итте.

2020 елда коронавирус пандемиясе белән бәйле рәвештә мәдәният учреждениеләре тамашачылар өчен 30 апрельдән 17 августка кадәр ябылды, шулай да алар үз эшчәнлекләрен туктатмады, дистанцион формада эшләде: онлайн концертлар трансляцияләнде, лекцияләр һәм мастер-класслар, тематик киночаралар, экскурсияләр, күргәзмәләр, экспонатлар күрсәтелде, чаралар үткәрелде.

Учреждениеләр өчен 2434,0 мең сумлык музыкаль-сәхнә җиһазлары, сәхнә киемнәре, техник чаралар, 349,0 мең сумлык музыка кораллары сатып алынды, республика бюджетыннан безгә 519,7 мең сум акча бирелде. “Энергетик” Мәдәният сарае коллективлары даими рәвештә республикада һәм аннан читтә үткәрелә торган төрле конкурсларга, фестивальләргә һәм чараларга йөри. Шуның белән бәйле рәвештә 2019 елның декабрендә Ford Transit микроавтобусы сатып алуга 2 341,0 мең сум күләмендә өстәмә акча бүлеп бирелде.

Бүгенге көндә күп кенә авыл җирлекләренең үз клублары бар һәм бу - зур бәхет, чөнки балалар һәм өлкәннәр җәяүләп кенә иҗади секцияләргә һәм түгәрәкләргә йөрү, шулай ук зур чараларда катнашу мөмкинлегенә ия. «Авыл клублары» республика программасы буенча районда 2017 елдан башлап 50 урынга исәпләнгән 4 күпфункцияле үзәк төзелде, алар - Поповкада (бинага башкарма комитет та урнашты), Карманда, Бура Киртәдә (китапханәдә дә шул бинада) һәм Төгидә.

«Мәдәни билгеләнештәге объектларга капиталь ремонт» республика программасы кысаларында 2017 елдан Сәвәләй авылы мәдәният йорты,

шәһәр мәдәният йорты, Түбән Биш авылы мәдәният йорты, Аксар авылы мәдәният йорты ремонтланды.

Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалык өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру барышында республика бюджетыннан социаль әһәмияткә ия объектларны төзекләндерү һәм ремонтлау өчен түбәндәге күләмдә средстволар бүлеп бирелде:

1. 2018 елда:
   - авыл мәдәният йортларында җылы санузелларны төзекләндерүгә һәм ремонтлауга - 778,2 мең сум;
   - «Зәй туган як тарихын өйрәнү музее» муниципаль бюджет мәдәният учреждениесенә видеокүзәтү системасы сатып алу һәм урнаштыруга- 200,4 мең сум.
2. 2019 елда:
   - Дүрт-Мунча, Яңа Спас авыллары мәдәният йортларында җылы санузелларны төзекләндерү һәм ремонтлау өчен - 330,9 мең сум.

Ел саен мәдәният учреждениеләре Татарстан Республикасы бюджетыннан һәм хәйрия оешмаларыннан грант ярдәме алуга конкурсларда катнаша. Авылның иң яхшы мәдәният хезмәткәрләре һәм иң яхшы мәдәният учреждениеләре бүләкләнә, учреждениеләр иҗат коллективларының социаль проектлары җиңү яулый. 2017 елда гомуми суммасы 450,0 мең сумлык җиде грант бирелде, алар сәхнә костюмнары сатып алуга, хезмәткәрләрне бүләкләүгә, социаль проектларны гамәлгә ашыруга тотылды. 2018 елда 228,0 мең сумлык өч грант бирелде, алар шулай ук музыкаль җиһазлар сатып алуга, хезмәткәрләрне бүләкләүгә, социаль проектларны гамәлгә ашыруга сарыф ителде. 2019 елда 300,0 мең сумлык өч грант акчасына сәхнә костюмнары сатып алынды, хезмәткәрләрне бүләкләүгә бирелде, социаль проектларны тормышка ашыруга тотылды. 2020 елда откан өч грантның суммасы 250 мең тәшкил итте, аңа музыкаль җиһазлар, мебель, оргтехника сатып алынды һәм хезмәткәр акчалата бүләкләнде.

Муниципаль программаны гамәлгә ашыру барышында 2014-2021 елларга «Татарстан Республикасы мәдәниятен үстерү» дәүләт программасы кысаларында муниципаль район бюджетына башка бюджетара трансфертлар (конкурс нигезендә) керү планлаштырыла:

1. «Мәдәният тармагына ярдәм (Иң яхшы авыл мәдәният учреждениеләренә дәүләт ярдәме)".
2. «Мәдәният тармагына ярдәм (Иң яхшы авыл мәдәният учреждениеләре хезмәткәрләренә дәүләт ярдәме)".
3. Китапханәләрнең китап фондын комплектлауга.
4. Модель китапханә булдыруга.

Зәй муниципаль районының мәдәният өлкәсендә ирекле (волонтерлык) һәм социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмалар эшен стимуллаштыру һәм аларның социаль-мәдәни һәм иҗади проектларны (чараларны) гамәлгә ашыруда катнашуын тәэмин итү өчен мәгълүмати, консультация ярдәме күрсәтелергә мөмкин.

Хәзерге вакытта Зәй шәһәрендә һәм Зәй муниципаль районында 6 муниципаль мәдәният учреждениесе эшли. Мәдәният объектларының гомуми челтәре түбәндәгеләрне үз эченә ала:

«Зәй туган як тарихын өйрәнү музее» МБМУ,

«Үзәкләштерелгән китапханәләр системасы» МБМУ 34 китапханәне үз эченә ала: С. Рәфыйков исемендәге үзәк китапханә, үзәк балалар китапханәсе, 32 – китапханә-филиалны,

Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районының муниципаль бюджет киноучреждениесе,

ТР ЗМР «Зәй балалар музыка мәктәбе» МБУДО,

«Район мәдәният йорты» МБМУ 42 клубны үз эченә ала: район мәдәният йорты, шәһәр мәдәният йорты, 2 автоклуб, 22 авыл мәдәният йортын, 16 авыл клубын,

ТР ЗМР «Энергетик» Мәдәният сарае» МБУ.

Муниципаль китапханәләрнең үсеш алган челтәре шәһәрдә һәм районда китапханә хезмәте күрсәтүнең төп нигезе булып тора.

Заманча китапханәнең үзенчәлеге шунда ки, ул ачык, аның хезмәтеннән һәркем файдалана ала, ул мөмкин кадәр киң аудиториягә хезмәт күрсәтә, төрле катлам укучыларга йөз белән борыла, җәмәгатьчелек игътибарын җәлеп итү үзәгенә әверелә бара.

2020 елның 1 декабренә китапханә хезмәтләреннән 25 807 укучы файдаланган. 2020 елда китап укучыларгага 515781 данә китап бирелгән. Китапханәгә йөрүчеләр саны - 344 950.

«Үзәкләштерелгән китапханәләр системасы» муниципаль бюджет мәдәният учреждениесе 2017 елдан бердәм китап укучылар билетын гамәлгә кертү өстендә эшли. Аның ярдәмендә китап укучылар, өйдән чыкмыйча гына, кызыксындыра торган китапны эзләү һәм броньлау мөмкинлегенә ия булачак.

Районда китапханә эшенең билгеле бер казанышлары белән беррәттән, кичектергесез игътибар һәм чаралар күрүне таләп итә торган шактый җитди проблемалар бар. Үзәкләштерелгән китапханәләр системасының китапханә фонды 428709 нөсхәне үз эченә ала. Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, күпчелек китапханәләрнең фондлары, нигездә, 70-80 нче елларда формалаштырылган. Хәзерге вакытта алар физик яктан таушалган гына түгел, эчтәлеге буенча да искергән. Ел саен җирле бюджеттан китапханәләрнең китап фондын комплектлауга акча бүлеп бирелә, өч ел эчендә бүлеп бирелгән акчалар күләме 600,0 мең сум тәшкил итте.

«Зәй туган як тарихын өйрәнү музее» муниципаль бюджет мәдәният учреждениесе – махсус учреждение, аның төп максаты булып мәдәни һәм тарихи кыйммәтләрне җыю, саклау, өйрәнү һәм системалаштыру, аларны музейга хас булган барлык формалар һәм методларны, шулай ук барлык төр массакүләм мәгълүмат чараларын кулланып, популярлаштыру тора.

Музейның төп бурычы - фондлар белән көндәлек җентекле эш алып бару (мәдәни һәм тарихи кыйммәтләрне җыю, исәпкә алу, өйрәнү,

системалаштыру, аларны популярлаштыру), хезмәткәрләр аерым игътибарны нәкъ менә шушы эш төренә бирәләр. 2020 ел ахырына фондларның гомуми күләме 14 105 экспонат тәшкил итә, шуларның 11 713е - төп фонд предметлары, 2 392се - фәнни-ярдәмче предметлар. Бинаның гомуми мәйданы 281,3 квадрат метр, экспозиция-күргәзмәләр өчен мәйдан 222,0 квадрат метр, фондны саклау өчен бүленгән мәйдан 21,0 квадрат метрны тәшкил итә. Барлыгы 2020 ел эчендә музей коллективы төрле чыганаклардан 50 төп фондны саклау берәмлеге һәм 17 фәнни-ярдәмче фонд туплады. 2020 елда 1756 музей предметы Россия Федерациясе Дәүләт каталогына кертелде (барлыгы – 2938).

2020 елда 55 күргәзмә оештырылды, шул исәптән:

музейда үз фондларыннан - 25,

башка фондларны җәлеп итеп - 5,

музейдан тыш - 25.

Хисап чорында музей хезмәткәрләре 7274 кешегә хезмәт күрсәтте, шул исәптән музейда – 3276, музейдан читтә – 4998.

2020 елда хезмәткәрләр музейда 208 экскурсия, шуның 29ы җәяүле, үткәрделәр, 79 фәнни консультация бирделәр, өч белем бирү программасын тормышка ашырдылар.

Шул ук вакытта музей мәйданнары җитмәү сәбәпле, музейны саклау, өйрәнү һәм комплектлау өлкәсендә хәл ителмәгән проблемалар да бар.

2020 елда мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр 7943тән артык чара үткәрде, аларда төрле социаль төркемдәге һәм яшьтәге 1064327 кеше катнашты.

Авыл мәдәният учреждениеләренең роле бәяләп бетергесез. Мәдәният йорты - авылның иҗтимагый һәм мәдәни тормышының үзәге, аралашу, халыкның иҗади сәләтләрен үстерү, онытылган халык традицияләрен һәм йолаларын саклау һәм торгызу урыны. Авыл мәдәни-ял итү учреждениесенең эш күрсәткечләре булып, һичшиксез, берләшмәләрнең эше, бәйрәмнәр оештыру һәм уздыру, иҗат коллективларының шәһәр, район һәм республика күләмендәге чараларда катнашуы тора.

Авыл мәдәният хезмәткәрләренең үзләренә генә хас үзенчәлекле проблемалары бар. Авыл клубында бер яки ике штаттагы хезмәткәр эшли, алар үз тирәсенә балаларны, яшьләрне, өлкәннәрне, яше, дине, милләтенә карамыйча, һәркемне берләштерә. Бездән соң килә торган буынга нинди мәдәният, нинди гореф-гадәтләрне тапшыру алар хезмәтенә бәйле.

Һәр клубта актуаль иҗади берләшмәләр һәм халыкның кызыксынуы буенча клуб берләшмәләре эшли, аларның гомуми саны – 473, алар 6500 кешене берләштерә.

Уңышлар белән беррәттән хәл ителергә тиешле проблемалар да бар, болар:

- квалификацияле кадрлар җитмәү;

- физик мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен биналарга керү мөмкинлеге булмау;

- күп кенә клубларда тавыш көчәйтү җиһазлары һәм сәхнә костюмнары җитми.

Шәһәрдә һәм районда ел саен Сабантуй, Питрау, Май чабу, Казанская, Нәүрүз, Михаил көне, Тройсын, Алма спасы, Боламык, Пасха халык бәйрәмнәре; «Театр дөньясында», «Халык йолалары хороводы», «Ачык һавадагы мәдәниятле Зәй» фестивальләре, Бөек Җиңү көненә, ТАССРның 100 еллыгына багышланган тантаналы чаралар, ел саен Шәһәр көне, Яңа ел бәйрәме, Яшьләр көне, сәнгать иҗаты ярминкәсе үткәрелә.

"Энергетик» Мәдәният сарае - муниципаль районда билгеле мәдәният һәм ял үзәге, иң якты һәм әһәмиятле вакыйгаларны уздыру урыны: шәһәр бәйрәмнәре һәм кичәләр, тантаналы очрашулар һәм халык җыелышлары, төрле дәрәҗәдәге фестивальләр, эстрада йолдызлары концертлары, Татарстан Республикасы театрлары спектакльләре, конкурслар, предприятиеләр һәм учреждениеләр үзешчәннәре концертлары Мәдәният сараенда үткәрелә. Аның эшчәнлегенең төп максаты - үзешчән сәнгать иҗатын һәм һәвәскәр берләшмәләрне үстерү, мәдәни-ял чараларын оештыру.

Халыкның мәдәни ялын оештыруда өстенлекле юнәлешләрнең берсе булып мөмкинлекләре чикләнгән кешеләр өчен мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрдән файдалану мөмкинлеге, мәдәни тәрбия, талантларны ачыклау, мәдәният белгечләренең һөнәри үсешен арттыру, Зәй муниципаль районының халык иҗатын саклау һәм үстерү тора. Бу үткәрелә торган чараларның сыйфатын яхшыртырга һәм халыкның ялын югары дәрәҗәдә оештырырга мөмкинлек бирәчәк.

Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районының муниципаль бюджет киноучреждениесе район халкына кино-видео хезмәте күрсәтү буенча муниципаль хезмәтләр күрсәтә.

«Авыл районнары халкына кино хезмәте күрсәтү системасын видео-күчмә комплекслар белән модернизацияләү» республика программасы кысаларында киноучреждениегә бирелгән автомобиль чаралар үткәрергә һәм авыл җирлекләрендә фильмнар күрсәтергә мөмкинлек бирә.

2019 елда «Премьер-Зал кинотеатрлар челтәре» ҖЧҖ, «Татаркино» дәүләт бюджет мәдәният учреждениесенең Чаллы филиалы раслаган репертуар план буенча заманча цифрлы контентларны кулланып эш итү учреждение эшчәнлегенең финанс нәтиҗәләре үсешенең уңай динамикасын күрсәтте һәм бу 4 978,0 мең сумны тәшкил итте. 2020 елның финанс нәтиҗәләре, үзизоляция вакытында кинофильмнар күрсәтүне туктатып тору сәбәпле, нибары 2078,4 мең сум тәшкил итте.

2020 елда киноучреждениедә цифрлы форматта 85 фильм, милли кинематографның 35 кинофильмы, документаль фильмнар, шулай ук социаль юнәлештәге проектлар күрсәтелде.

Киноучреждение эшчәнлегенең төп юнәлеше - илебез кинематографын пропагандалау, шул исәптән Татарстан кинематографистларының дәүләт заказы буенча төшерелгән фильмнарын

да. Агарту һәм мәдәният-белем бирү эшчәнлегенең төрле рәвешләренә дә зур игътибар бирелә.

Мәдәниятне һәм сәнгатьне саклап калу, үстерүнең актуаль бурычларын хәл итү комплекслы якын килүне, бөтен эшне заманча оештыруны, төгәл перспектив планлаштыруны таләп итә.

Әлеге программаны гамәлгә ашыру мәдәният учреждениеләре эшчәнлегендә булган кыенлыкларны җиңеп чыгарга, мәдәни мирасны сакларга һәм шәһәр-районның мәдәни потенциалын үстерү буенча максатчан эш алып барырга, мәдәният хезмәткәрләренең һөнәри компетентлык дәрәҗәсен күтәрергә мөмкинлек бирәчәк. Программа интеллектуаль, иҗади, оештыру һәм финанс мөмкинлекләрен берләштерүне күздә тота.

II. Гамәлгә ашыру срокларын һәм этапларын күрсәтеп, программаның төп максатлары һәм бурычлары, ярдәмче программаларның, программа чараларының исемлеге һәм кыскача тасвирламасы, шулай ук ярдәмче программалар һәм чараларның максатлары, бурычлары, нәтиҗәне бәяләү индикаторларыннан чыгып

Программаны эшләү өчен нигез булып Зәй муниципаль районы мәдәни мирасының, мәдәниятенең үзенчәлекле булуын аңлау, традицион мәдәниятне өйрәнү, саклау һәм торгызу буенча Зәй муниципаль районы учреждениеләре эшчәнлеген активлаштыру һәм үстерү тора. Төрле яшь категорияләрендәге кешеләрнең аралашуга, туган районның мәдәни, рухи кыйммәтләренә ихтыяҗы арта бара.

Зәй муниципаль районының социаль-икътисади үсеше максатларында мәдәният өлкәсен тотрыклы үстерү өчен кирәкле шартлар булдыру белән бергә «2021 - 2023 елларга Зәй муниципаль районында мәдәниятне үстерү» муниципаль программасының стратегик максаты булып тора:

- Мәдәният тармагын комплекслы үстерү, Зәй муниципаль районының мәдәни интеллектуаль потенциалын тормышка ашыру һәм мәдәният өлкәсендә хезмәтләрнең сыйфатын яхшырту, аның һәркем өчен мөмкин булуын тәэмин итү.

Әлеге максатка ирешү өчен системалы характерга ия кайбер мәсьәләләрне хәл итәргә кирәк:

1. Җәмгыять үсешенең мөһим ресурсы буларак, социо-мәдәни функцияләрне гамәлгә ашыру өчен уңайлы шартлар тудыру максатларында, музейны комплекслы үстерү.
2. Гражданнарга аларның конституциячел хокукларын тормышка ашыруны тәэмин итә торган китапханә хезмәте системасын үстерү, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклап калу.
3. Зәй муниципаль районында киновидеофильмнарны прокатка алу һәм күрсәтү өчен кирәкле шартлар тудыру.

4. Халыкның барлык катламнары өчен мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрдән файдалану өчен уңайлы шартлар тудыру һәм халык иҗаты үсешенә ярдәм итү.

«2021-2023 елларга музей эшен үстерү» ярдәмче программасы түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

1. Музей фондын саклау, өйрәнү һәм комплектлау.

2. Музей фондын популярлаштыру.

3. Музей тарафыннан мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен мәдәни һәм фәнни-агарту, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыру.

4. Музей эшчәнлеген мәгълүматлаштыру.

"2021-2023 елларга китапханә эшен үстерү" ярдәмче программасы түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

1. Китапханә фондларының актуальлеген һәм сакланышын тәэмин итү.

2. Татарстан Республикасы китапханә челтәренең бердәм мәгълүмат системасын үстерү.

3. Китапханәләрнең мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү.

4. Өзлексез һөнәри белем бирү һәм квалификация күтәрү системасын үстерү.

"2021-2023 елларга киноучреждениене үстерү" ярдәмче программасы түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

1. Тамашачы зәвыгын формалаштыру, илебез, милли, автор һәм фестиваль киносы белән кызыксынуны арттыру буенча тамашачылар белән эшләү өчен чаралар оештыру.

2. Халыкның барлык катламнары заманча кинокүрсәтү хезмәтләреннән бертигез файдалана алсын өчен шартлар тудыру.

«2021-2023 елларга мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне үстерү һәм халык иҗатына ярдәм итү» ярдәмче программасы түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

1. Халыкның ялын оештыру буенча хезмәт күрсәтүләрдән бертигез файдалана алуны тәэмин итү.

2. Балалар һәм яшьләрнең иҗади потенциалын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру.

3. Мәгълүмати-методик базаны камилләштерү аша клуб учреждениеләре эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген арттыру, социаль-мәдәни өлкә белгечләренең һөнәри үсешенә ярдәм итү.

4. Халык иҗатын саклау һәм үстерү.

III. 2021-2023 елларга Зәй муниципаль районының мәдәният өлкәсендә ирекле (волонтерлык) һәм социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм итү

Зәй муниципаль районы территориясендә мәдәният өлкәсендә коммерцияле булмаган бер оешма – «Мәдәният өлкәсендә иҗтимагый инициативалар үзәге» мөстәкыйль коммерцияле булмаган оешма бар.

Гражданлык җәмгыяте үз мәнфәгатьләренең һәм максатларының уртаклыгын аңлау нигезендә берләшергә омтылучы һәм үз проблемаларын гына түгел, башка кешеләрнең проблемаларын да мөстәкыйль хәл итә ала торган территориядә яшәүчеләрнең ирекле үзоешуы нәтиҗәсе буларак барлыкка килә.

Бүген җәмгыять икътисадый гына түгел, ә мөһим социаль-мәдәни проблемаларны хәл итү кыенлыклары белән дә очрашты. Социаль өлкә тармагына өстәмә финанс чараларын җәлеп итү бурычларын хәл итү белән нәтиҗәле эш итәргә, шулай ук икътисад ресурсларын бүлүне оптимальләштерүгә ярдәм итәргә сәләтле институтларның берсе булып, коммерциячел булмаган сектор тора, ул шулай ук «икътисадның өченче секторы» дип атала (беренче сектордан аермалы буларак - дәүләт учреждениеләре һәм икенче сектордан аермалы буларак - эшкуарлык өлкәсе бизнес-предприятиеләре). Шуңа бәйле рәвештә, коммерциячел булмаган хуҗалык үсеше социаль өлкәне саклап калу һәм халыкны социаль яклау эшендә аеруча актуальләшә бара.

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм иреклелеккә ярдәм күрсәтү җирле әһәмияткә ия мәсьәләләргә кертелгән.

Иҗтимагый берләшмәләр булганда коммерцияле булмаган оешмаларның эш сыйфаты мәсьәләсе кала. Бүгенге көндә аларның эшчәнлеге социаль характердагы бик тар даирәгә кагыла, һәм гражданлык инициативалары потенциалы тормышка ашырылган дип булмый.

Зәй муниципаль районында мәдәният өлкәсендә коммерциячел булмаган сектор үсешенең йомшак яклары булып торалар:

1. Коммерциячел булмаган оешмалар җитәкчеләрендә менеджмент һәм эш башкару өлкәсендә һөнәри һәм махсус белемнәр җитмәү һәм, нәтиҗә буларак, аларның эшчәнлегендә системалылык булмау, планлаштыруның түбән дәрәҗәсе һәм үз эшчәнлегендә программа алымын куллана белмәү.

2. Коммерциячел булмаган оешмаларның чикләнгән ресурслары – кеше, финанс, техник ресурслар.

Ирекле (волонтер) һәм социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмалар эшен стимуллаштыру һәм аларның социаль-мәдәни һәм иҗади проектларны (чараларда) тормышка ашыруда катнашуы район территориясендә социаль-мәдәни проектларны гамәлгә ашыру һәм чараларны оештыру максатыннан мәдәният учреждениеләре белгечләре тарафыннан коммерциячел булмаган оешмаларга мәгълүмати, консультацион ярдәм күрсәтү юлы белән гамәлгә ашырылырга мөмкин.

IV. Программаны ресурслар белән тәэмин итүне нигезләү

Программаны тормышка ашыруны финанс ягыннан тәэмин итү Зәй муниципаль районы средстволары һәм бюджеттан тыш чыганаклар хисабына тормышка ашырыла.

Программаны тормышка ашыру өчен тотыла торган акчалар күләме ел саен бюджет үтәлеше барышында тәгаенләнә һәм 2021 – 2023 елларга бюджетны формалаштырганда исәпкә алына.

Программаны финанслауның гомуми күләме 385163,3 мең сум, шул исәптән җирле бюджеттан 367133,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 18030,0 мең сум, елларга бүлеп караганда:

– 2021 елда барысы 135121,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 129111,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 6 010,0 мең сум;

– 2022 елда барысы 127121,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 121111,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 6010,0 мең сум;

– 2023 елда барысы 122921,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 116911,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 6010,0 мең сум.

1. «2021-2023 елларга музей эшен үстерү» ярдәмче программасы

Ярдәмче программаның паспорты

Ярдәмче программаның максатлары һәм бурычлары	Ярдәмче программаның максаты - җәмгыять үсешенең мөһим ресурсы буларак, музей тарафыннан социаль-мәдәни функцияләрне гамәлгә ашыру өчен уңайлы шартлар тудыру максатыннан, музейны комплексы үстерү. Бурычлар: 1. Музей фондын саклау, өйрәнү һәм комплектлау. 2. Музей фондын популярлаштыру. 3. Музей тарафыннан мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен мәдәни һәм фәнни-агарту, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыру. 4. Музей эшчәнлеген мәгълүматлаштыру.
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2021-2023 еллар. Ярдәмче программа бер этапта гамәлгә ашырыла.
Елларга бүлеп һәм чыганакларын күрсәтеп, финанслау күләме	Ярдәмче программаны финанслау чыганагы булып Зәй муниципаль районы бюджеты акчалары һәм бюджеттан тыш чыганаклар тора. Ярдәмче программаны финанслау күләме 16461,9 мең сум тәшкил итә, шул исәптән җирле бюджеттан 16311,9 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 150,0 мең сум: - 2021 елда барысы: 5487,3 мең сум, шул исәптән җирле бюджеттан 5437,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 50,0 мең сум; - 2022 елда барысы: 5487,3 мең сум, шул исәптән җирле бюджеттан 5437,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 50,0 мең сум; - 2023 елда барысы: 5487,3 мең сум, шул исәптән җирле бюджеттан 5437,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 50,0 мең сум. Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм 2021-2023 елларга бюджет проектын формалаштырганда ел саен аныкланырга тиеш.
Программаның максатларын һәм бурычларын (нәтиҗәләрне бәяләү	Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2023 елга мөмкинлек бирәчәк: - музейның дәүләт исәбенә һәм саклауга куелган төп фонды предметлары санын ел ахырына 50 берәмлеккә арттырырга;

индикаторлары) тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтиҗәләре һәм ярдәмче программаның нәтиҗәлелеге күрсәткечләре	- актив күрсәтүдә катнаша торган төп фонд предметларының төп фонд предметларының гомуми санына карата чагыштырма авырлыгын 34 процентка җиткерергә; - музейга килүчеләр санын елдан-ел 6000гә кадәр арттырырга; - хисап чорында музейга йөрүче гражданнарның льготалы категорияләре һәм мөмкинлекләре чикләнгән затларның нисбәтен база чорына карата 106 процентка җиткерергә; - Россия Федерациясе Музей фондының дәүләт каталогына кертелгән музей предметлары өлешен 30 процентка җиткерергә.

1. Ярдәмче программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы

Зәй муниципаль районы территориясендә туган як тарихын өйрәнү музее берәү генә. Музейда 2020 елның 1 декабренә төп фондның 11 713, фәнни ярдәмче фондның 2 392 предметы саклана. Музейга йөрүчеләрнең төп төркемнәре булып гаиләләр, балалар аудиториясе, яшьләр, ташламалы категориягә керүчеләр (пенсионерлар, мөмкинлекләре чикләнгән кешеләр һ.б.) тора. Бүгенге көндә музей тарафыннан эшләнелә торган программалар һәм акцияләр күбесенчә нәкъ менә шушы максатчан төркемнәргә юнәлдерелгән.

Шәһәр һәм район халкының мәдәни кыйммәтләр белән таныша алуы музейның үзендә күргәзмәләр оештыру юлы белән генә түгел, ә бәлки күчмә күргәзмәләр, массакүләм чаралар вакытында оештырылган күргәзмәләр, Татарстан Республикасы һәм Россия музейлары белән уртак күргәзмәләр кебек эш формалары белән дә гамәлгә ашырыла. Актив күрсәтүгә җәлеп ителгән музей әйберләренең чагыштырма күләме 31% тәшкил итә.

Бүгенге көндә 2938 музей предметы Россия Федерациясенең электрон каталогына кертелгән. Мәдәни кыйммәтләрнең сакланышын һәм куркынычсызлыгын тәэмин итү өчен техник чараларны, шул исәптән электрон чараларны гамәлгә кертү һәм куллану, музей фонды торышын контрольдә тотуның мөһим инструменты - чагыштыру үткәрүнең төп факторы булып тора.

Музей эшендә төп бурычларның берсе булып музей фондының сакланышын тәэмин итү тора:

1. Хәзерге вакытта янгын сигнализациясенең файдалану срогы чыга.

Янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү системасын булдыруның максаты - янгынны булдырмау, кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү һәм янгыннан милекне саклау. Янгынны булдырмас өчен кабынып

китүнең беренче 10-20 минуты мөһим булып тора. Хәбәрне вакытында җиткерү өчен янгын сигнализациясе кирәк, файдалану срогы тәмамлануга, янгыннан саклауның яңа сигнализация системасын урнаштыру зарур.

2. Фондны саклау өчен мәйданнар җитмәү.

Яңа күргәзмәләр һәм экспозицияләр ясау өчен махсус музей җиһазлары: витриналар, подиумнар таләп ителә. Музей фондны саклау өчен мәйданнарга бик каты кытлык кичерә. Моның өчен, 300 квадрат метр мәйданлы җылытылган чыгып-кереп йөрү урыны булган кызыл кирпечтән бинага ике катлы янкорма төзүне күздә тотарга кирәк. Анда экспонатларны санитар эшкәртү бүлмәсе булган фондны саклау бүлмәсе, санузел, гардероб, фонд белән эшләүчеләр өчен кабинетлар һәм күргәзмә залы урнаштыру фаразлана.

Хәл ителергә тиешле музей эшчәнлеге проблемалары:

музей фонды сакланышы,

төп фондның актив күрсәтелә торган музей әйберләрен җитәрлек дәрәҗәдә күрсәтмәү,

физик мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен музейга тоткарлыксыз керү мөмкинлекләре булмау (музей бинасы мәдәни мирас объекты булып тора, капиталь төзекләндерү тыела),

музей фондын цифрлы фотматка күчерү зарурлыгы.

2. Төп максатлар, бурычлар, программа чаралары, шулай ук ярдәмче программа нәтиҗәләрен бәяләү индикаторлары

Ярдәмче программаның максаты - җәмгыять үсешенең мөһим ресурсы буларак, музей тарафыннан социаль-мәдәни функцияләрне гамәлгә ашыру өчен уңайлы шартлар тудыру максатыннан, музейны комплекслы үстерү.

Әлеге максатны тормышка ашыру өчен түбәндәге бурычларны хәл итәргә кирәк:

1. Музей фондын саклау, өйрәнү һәм комплектлау.

2. Музей фондын популярлаштыру.

3. Музей тарафыннан мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен мәдәни һәм фәнни-агарту, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыру.

4. Музей эшчәнлеген мәгълүматлаштыру.

2016-2020 елларда төп фондның музей әйберләрен актив күрсәтүгә җәлеп итү динамикасы

Ел	Төп фонд предметлары, бер.	Актив күрсәтелгән төп фонд предметлары, ед.	Актив күрсәтелгән төп фонд предметларының чагыштырма авырлыгы, %
2017	11287	2323	20
2018	11463	2581	22
2019	11663	2956	25
2020	11713	3661	31

2016-2020 елларда музейга йөрү динамикасы

Ел	Йөрүчеләр саны, кеше
2016	3182
2017	2529
2018	2728
2019	5727
2020	3276

2016-2020 елларда музейга ташламалы категориядәге гражданнар һәм мөмкинлекләре чикләнгән затлар йөрү динамикасы

Ел	Йөрүчеләр саны, кеше
2016	430
2017	551
2018	448
2019	2358
2020	1326

2017-2020 елларда музей әйберләрен РФ дәүләт каталогына кертү динамикасы

Ел	Предметлар саны, бер.
2017	123
2018	599
2019	460
2020	1756

«2021-2023 елларга музей эшен үстерү» ярдәмче программасы буенча музейның программалы чаралары исемлеге

П/п №	Чараның исеме	Үтәү срогы	Җаваплы башкаручылар	Көтелгән нәтиҗә
1	Музей фондын саклау, өйрәнү һәм комплектлау			
	Фондны тарих һәм мәдәният әсәрләре белән тулыландыру	Ел саен	МБУК «ЗКМ», шәһәр-районда яшәүчеләр	Музейга йөрүчеләр арту
	Сак-янгын сигнализациясе системасын алыштыру	2023	Музей директоры, баш саклаучы	Музей фондының сакланышы һәм иминлеге шартларын яхшырту
2	Музей фондын популярлаштыру			
	Музей фондыннан мәдәни-белем бирү, фәнни-агарту максатларында файдалануны активлаштыру	Ел дәвамында, ел саен	Баш саклаучы	Музейга йөрүчеләр арту
	Реклама эшчәнлеген активлаштыру	Ел дәвамында, ел саен	Музей директоры	Музейга йөрүчеләр арту
3	Мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен музей тарафыннан мәдәни һәм фәнни-агарту, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыру			
	Күргәзмә эшчәнлеген активлаштыру	Ел дәвамында, ел саен	Музей директоры	Музейга йөрүчеләр арту
	Музейның тематик чаралары	Ел дәвамында, ел саен	Музейның фәнни хезмәткәрләре	Музейга йөрүчеләр арту һәм мәдәни-агарту чаралары саны арту
	Шәһәр һәм район массакүләм мәгълүмат чараларында фәнни мәкаләләр бастыру	Ел дәвамында, ел саен	Музейның фәнни хезмәткәрләре	Музейга йөрүчеләр арту һәм мәдәни-агарту чаралары саны арту

4	Музей эшчәнлеген мәгълүматлаштыру			
	Музей әйберләрен Россия Федерациясе дәүләт каталогына кертү	Ел дәвамында, ел саен	Баш саклаучы	Файдаланучыларга музей мәгълүматларына музейның эчке челтәре ярдәмендә WEB-интерфейс аша керү мөмкинлеге бирә. Модуль шулай ук Интернет аша электрон каталогка керү мөмкинлеген тәэмин итә ала.

«2021-2023 елларга музей эшен үстерү» ярдәмче программасы буенча музейның максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре

п/п №	**Күрсәткеч (индикатор)**	**База күрсәткече** (2019)	**Күрсәткечләр саны, елларга бүлеп**			
			2020	2021	2022	2023
	Максат: Җәмгыять үсешенең мөһим ресурсы буларак, социо-мәдәни функцияләрне гамәлгә ашыру өчен уңайлы шартлар тудыру максатларында музейны комплекслы үстерү					
	1 бурыч. Музей фондын саклау, өйрәнү һәм комплектлау					
1	Музейның дәүләт исәбенә алынган һәм саклауга куелган төп фонды предметлары саны, ел ахырына, берәмлек	255	50[1]	50	50	50
	2 бурыч. Музей фондын популярлаштыру					
2	Төп фонд предметларының гомуми санына карата төп фондтагы актив күрсәтүгә җәлеп ителгән музей предметларының чагыштырма зурлыгы, %	25	31	32	33	34
3	Музейга йөрүчеләр саны елдан-ел арту, кеше	5727	3276	5900	5950	6000
	3 бурыч. Музей тарафыннан мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен мәдәни - фәнни-агарту, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыру					
4	Ташламалы категорияләрдәге гражданнар һәм мөмкинлекләре чикләнгән затларның музейларга йөрүенең артуы, %	100	58	102	104	106
	4 бурыч. Музей эшчәнлеген мәгълүматлаштыру					
5	Россия Федерациясе Музей фондының дәүләт каталогына кертелгән музей әйберләренең музей фондының гомуми күләменә карата өлеше, %	3	21	23	26	30

[1] Фондны саклау өчен мәйданнар кытлыгы белән бәйле рәвештә.

3. Ярдәмче программаны ресурслар белән тәэмин итү

Ярдәмче программаны финанслау чыганагы булып Зәй муниципаль районы бюджеты акчалары һәм бюджеттан тыш чыганаклар тора.

Ярдәмче программаны финанслау күләме 16461,9 мең сум тәшкил итә, шул исәптән җирле бюджеттан 16311,9 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 150,0 мең сум:

- 2021 елда барысы: 5487,3 мең сум, шул исәптән җирле бюджеттан 5437,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 50,0 мең сум;
- 2022 елда барысы: 5487,3 мең сум, шул исәптән җирле бюджеттан 5437,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 50,0 мең сум;
- 2023 елда барысы: 5487,3 мең сум, шул исәптән җирле бюджеттан 5437,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 50,0 мең сум.

Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм 2021-2023 елларга бюджет проектын формалаштырганда ел саен анықланырга тиеш.

2. **«2021-2023 елларга китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программаның паспорты

Ярдәмче программаның максатлары һәм бурычлары	Максаты: Гражданнарга аларның конституциячел хокукларын тормышка ашыруны тәэмин итә торган китапханә хезмәте системасын үстерү, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклап калу. Бурычлары: 1. Китапханә фондларының актуальлеген һәм сакланышын тәэмин итү. 2. Татарстан Республикасы китапханә челтәренең бердәм мәгълүмат системасын үстерү. 3. Китапханәләрнең мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү. 4. Өзлексез һөнәри белем алу һәм квалификация күтәрү системасын үстерү
Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2021-2023 еллар. Ярдәмче программа бер этапта гамәлгә ашырыла.
Еллар һәм чыганаклар буенча финанслау күләмнәре	Ярдәмче программаны финанслау чыганагы булып Зәй муниципаль районы акчалары һәм бюджеттан тыш чыганаклар тора. Ярдәмче программаны финанслау күләме 74301,3 мең сум тәшкил итә, шул исәптән җирле бюджеттан 74211,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 90,00 мең сум: – 2021 елда барысы 28767,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 28737,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 30,0 мең сум; – 2022 елда барысы 23767,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 23737,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 30,0 мең сум; – 2023елда барысы 21767,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 21737,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 30,0 мең сум. Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм 2021-2023 елларга бюджет проектын формалаштырганда ел саен аныкланырга тиеш.
Программаның максатларын	Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2023 елга мөмкинлек бирәчәк:

һәм бурычларын (нәтиҗәләрне бәяләү индикаторлары) тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтиҗәләре һәм ярдәмче программаның нәтиҗәлелеге күрсәткечләре	- басмаларга үзәкләштерелгән язылу өчен җирле бюджетта каралган акчаларны ел саен 400,0 мең сум күләмендә саклап калу; - база чоры белән чагыштырганда, электрон каталогта язылучылар санын 119 % кадәр арттыру; - ел саен үткәрелә торган китапханә чаралары санын 1600 берәмлеккә кадәр арту; - квалификациясен күтәргән белгечләрнең өлешен система белгечләренең гомуми санының 31% на кадәр арттыру (арта бару нәтиҗәсе белән).

1. Проблеманың характеристикасы һәм аны программа методлары белән хәл итү кирәклеген нигезләү

Китапханәләр бердәм мәгълүмати һәм мәдәни киңлек булдыруда, гражданнарның мәдәни кыйммәтләргә һәм мәгълүматка конституцион хокукларын гамәлгә ашыруда төп звено булып тора.

Зәй шәһәре һәм Зәй муниципаль районы территориясендә 34 китапханә эшли, шуларның берсе - С. Рәфыйков исемендәге үзәк китапханә, берсе - үзәк балалар китапханәсе, 32 се - китапханә-филиал.

Китапханәләр челтәре структурасында 4 модельле китапханә эшли: үзәк балалар китапханәсе, 12 нче номерлы Югары Шепкә филиалы, 20 нче номерлы Түбән Биш филиалы, 22 нче номерлы Яңа Спас филиалы. Ерακта урнашкан торак пунктлар бирү пунктлары ярдәмендә басмалар белән тәэмин ителә. Алар системада – 25.

2020 елда китапханәләр хезмәтеннән 25 807 укучы файдаланды (район халкының 48%). Районда бер китапханәгә 1570 кеше туры килә. Һәркем файдалана ала торган китапханәләр фонды 428 709 берәмлек тәшкил итә. 2020 елда документлар бирү 515 781 данә тәшкил итте. Китапханәләргә барлыгы 344950 кеше мөрәҗәгать иткән. Китапханәләр челтәрендә 55 белгеч эшли.

Әлеге юнәлеш буенча китапханә белгечләренең төрле уку формаларының мөһим өлеше булып семинарлар, «түгәрәк өстәлләр», һөнәри осталык конкурслары, тренинглар, урыннарга чыгулар тора. Семинарлар кысаларында консультацияләр, түгәрәк өстәлләр, иҗади инициатива сәгатьләре, тәҗрибә уртаклашу, күрсәтмә чыгышлар, методик һәм библиографик материалларга күзәтүләр үткәрелде.

Системада хезмәткәрләрнең өзлексез һөнәри белемен күтәрү эше алып барыла. Дүрт хезмәткәр югары уку йортында белем ала, 2020 елда ИДПО линиясе буенча 5 кеше белемен күтәрде.

Китапханәләрнең үзара хезмәттәшлегенең төп юнәлешләре булып китапханәара абонемент, фәнни-методик тәэмин итү, уртак

программаларны тормышка ашыруда катнашу (укуга ярдәм итү һәм укуны пропагандалау, корпоратив мәгълүмат системаларын булдыру һ.б.) тора.

Район халкына китапханәләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләр дәүләтнең социаль-икътисадый сәясәтенең мөһим факторы булып тора, гражданнарның белем алуына һәм мәдәни үсешенә ярдәм итә, һәр кешегә мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итә.

Хәзерге вакытта китапханә тармагында актуаль проблемалар булып тора:

1. Китапханәләр фондларын сыйфатлы яңартуның акрын темплары: актуаль тармак әдәбиятына, балалар әдәбиятына ихтыяҗ зур, фондларның яңартылуын тәэмин итү зарур. Халыкара китапханәләр ассоциацияләре һәм учреждениеләр федерациясе (ИФЛА) тәкъдиме буенча һәркем өчен мөмкин булган китапханә фонды ел саен 5%ка яңартылырга тиеш. Әмма китапханәләрдә фондларның ел саен яңартылуы 2016 елда - 1,9%, 2017 елда - 2,4%, 2018 елда - 1,9%, ә 2019 елда - 1,8%, 2020 елда - 1,6% тәшкил итте.

2. Халыкны китапханә фондларына ирекле кертү өчен электрон каталогта язылучылар санын арттыру кирәк.

3. Укучыларның китапка карата кызыксынуы кимеде.

4. Китапханә хезмәткәрләренең даими һөнәри үсеше зарурлыгы. Квалификация күтәрүнең максаты, беренче чиратта, һөнәри осталыкны үстерү, китапханә хезмәткәрләренең теоретик һәм гамәли белемнәрен заманча таләпләргә туры китереп яңарту һәм һөнәри бурычларны хәл итүнең инновацион ысулларын үзләштерү мөһимлеге булып тора.

2. Төп максатлар, бурычлар, программа чаралары, шулай ук ярдәмче программа нәтиҗәләрен бәяләү индикаторлары

Ярдәмче программаның төп максаты - гражданнарга аларның мәгълүматтан һәм белемнәрдән ирекле файдалануга конституцион хокукларын гамәлгә ашыруны тәэмин итәрлек китапханә хезмәте күрсәтү системасын үстерү, шулай ук китапханәләрдә булган милли мәдәни мирасны саклап калу.

Куелган максатка ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

1. Китапханә фондларын актуальләштерүне һәм саклауны тәэмин итү.

2. Татарстан Республикасы китапханәләр челтәренең бердәм мәгълүмат системасын үстерүдә катнашу.

3. Китапханәләрнең китап укуны алга этәрү буенча мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү.

4. Өзлексез һөнәри белем алу һәм квалификация күтәрү системасын үстерү.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру китапханә тармагының төп проблемаларын хәл итәргә һәм гражданнарга китапханә-мәгълүмати хезмәт күрсәтүнең заманча моделен булдырырга мөмкинлек бирәчәк. Нәтиҗәдә, ярдәмче программаны гамәлгә ашыру китапханә хезмәтләре күрсәтүнең сыйфатын сизелерлек яхшыртуны тәэмин итәчәк.

2016-2020 елларда үзәкләштерелгән басмаларга язылуга бүлеп бирелгән акча

	2016ел	2017ел	2018ел	2019ел	2020ел
Үзәкләштерелгән матбугатка язылуга акча бүлеп бирү, мең сум	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0

2016-2020 елларда электрон каталогта язылучылар саны

	2016 ел	2017 ел	2018 ел	2019 ел	2020 ел
Язмалар саны, берәмлек	17056	20787	22429	44607	46597

2016-2020 елларда китапханәләрдә үткәрелгән чаралар саны

	2016ел	2017ел	2018ел	2019ел	2020ел
Чаралар саны, берәмлек	1156	1283	1425	1585	1398

2016-2020 елларда квалификация күтәргән белгечләр саны

	2016ел	2017ел	2018ел	2019ел	2020ел
Белгечләр саны, кеше	0	1	1	3	5

«2021-2023 елларда китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы буенча үзәкләштерелгән китапханәләр челтәренең программалы чаралары исемлеге

П/п №	**Чараларның исеме**	**Үтәү срогы**	**Җаваплы башкаручылар**	**Көтелгән нәтиҗә**
1	Китапханәләр фондларын актуальләштерүне һәм саклауны тәэмин итү			
	Китапханәләр фондларын туплау һәм аларның сакланышын тәэмин итү	Ел саен	Директор, комплектлау бүлеге мөдире	Китапханәгә китап укучыларны җәлеп итү
	Республика вакытлы басмаларының база комплектына китапханәләр өчен үзәкләштерелгән язылу оештыру	Ел саен	Директор, комплектлау бүлеге мөдире	Китапханәгә китап укучыларны җәлеп итү
2	Татарстан Республикасы китапханәләр челтәренең бердәм мәгълүмат системасын үстерүдә катнашу			
	Электрон каталогта язмалар булдыру	Ел дәвамында, ел саен	Комплектлау бүлеге мөдире	Китапханәгә китап укучыларны җәлеп итү
3	Китапханәләрнең китап укуны алга этәрү һәм китапларны тарату буенча мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү			
	Тематик кичәләр	Ел дәвамында, ел саен	Хезмәт күрсәтү бүлеге мөдире	Укуны алга этәрү, эшчәнлекнең уникаль төре һәм күңел халәте буларак, китап укуга кызыксыну уяту һәм үстерү,
	Мәдәни-массакүләм чаралар	Ел дәвамында, ел саен	Директор	
	Семинарлар	Ел дәвамында, ел саен	Методик-библиография бүлеге мөдире	
	Конференцияләр	Ел дәвамында, ел саен	Директор	
4	Өзлексез һөнәри белем алу һәм квалификация күтәрү системасын үстерү			
	Белгечләрнең квалификациясен күтәрү һәм яңадан һөнәри әзерләү, стажировка, практикумнар.	Ел саен	Директор	Күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү

«2021-2023 елларда китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы буенча үзәкләштерелгән китапханәләр челтәренең максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре

п/п №	Күрсәткеч (индикатор)	База күрсәткече (2019ел)	Еллар буенча күрсәткечләр			
			2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
	Максат: Гражданнарга аларның конституцион хокукларын тормышка ашыруны тәэмин итә торган китапханә хезмәте системасын үстерү, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклап калу.					
	1 бурыч. Китапханә фондларының актуальлеген һәм сакланышын тәэмин итү.					
1	Үзәкләштерелгән матбугатка язылу өчен акча бүлеп бирүне саклап калу - мең сум	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0
	2 бурыч. Татарстан Республикасы китапханә челтәренең бердәм мәгълүмат системасын үстерүдә катнашу.					
2	База чоры белән чагыштырганда электрон каталогта язылуларның артуы, %	100	104	109	114	119
	3 бурыч. Китап укуны алга этәрү буенча китапханәләрнең мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү					
4	Ел саен үткәрелә торган китапханә чаралары саны, берәмлек	1585	1398	1590	1595	1600
	4 бурыч. Өзлексез һөнәри белем алу һәм квалификация күтәрү системасын үстерү					
5	Система белгечләренең гомуми санына карата квалификация күтәргән белгечләрнең өлеше (арта баручы нәтиҗә), %	5	9	7	18	31

3. Ярдәмче программаны ресурслар белән тәэмин итү

Ярдәмче программаны финанслау чыганагы булып Зәй муниципаль районы акчалары һәм бюджеттан тыш чыганаклар тора.

Ярдәмче программаны финанслау күләме 74301,3 мең сум тәшкил итә, шул исәптән җирле бюджеттан 74211,3 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 90,00 мең сум:

- 2021 елда барлыгы 28767,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 28737,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 30,0 мең сум;
- 2022 елда барлыгы 23767,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 23737,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 30,0 мең сум;
- 2023 елда барлыгы 21767,1 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 21737,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 30,0 мең сум.

Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм 2021-2023 елларга бюджет проектын формалаштырганда ел саен аныкланырга тиеш.

3. «2021-2023 елларда киноучреждениене үстерү» ярдәмче программасы

Ярдәмче программаның паспорты

Ярдәмче программаның максатлары һәм бурычлары	Максат: Зәй муниципаль районында кинофильмнарны прокатка алу һәм күрсәтү өчен кирәкле шартлар тудыру. Бурычлар: 1. Кино карау зәвыгын формалаштыру, Ватан, милли, автор һәм фестиваль киносы белән кызыксынуны арттыру буенча тамашачылар белән эшләү өчен чаралар оештыру. 2. Халыкның барлык катламнарына заманча кинокүрсәтү хезмәтләреннән бертигез дәрәҗәдә файдалана алу өчен шартлар тудыру.
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2021-2023 еллар. Ярдәмче программа бер этапта гамәлгә ашырыла.
Еллар һәм чыганаклар буенча финанслау күләмнәре	Ярдәмче программаны финанслау чыганагы булып Зәй муниципаль районы бюджеты акчалары һәм бюджеттан тыш чыганаклар тора. Ярдәмче программаны финанслау күләме 27904,0 мең сум тәшкил итә, шул исәптән җирле бюджеттан 13564,0 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 14340,0 мең сум: - 2021 елда барысы 9968,0 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 5188,0 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 4780,0 мең сум; - 2022 елда барысы 8968,0 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 4188,0 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 4780,0 мең сум; - 2023 елда барысы 8968,0 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 4188,0 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 4780,0 мең сум. Ярдәмче программаны финанслау күләме тиешле финанс елына бюджет проектын формалаштырганда ел саен анықланырга тиеш.
Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын	Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2023 елга мөмкинлек бирәчәк: - тематик кино чаралары санын 258 берәмлеккә кадәр арттыру. - ел дәвамында күрсәтелгән премьера фильмнары

(нәтиҗәләрне бәяләү индикаторлары) тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтиҗәләре һәм ярдәмче программаның нәтиҗәлелеге күрсәткечләре	санын саклап калу, 118 берәмлек тәшкил итә. - киносеансларга йөрүчеләр санын 27984 кешегә кадәр арттыру

1. Проблеманың характеристикасы һәм аны программа методлары белән хәл итү кирәклеген нигезләү

Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районы территориясендә киновидео хезмәт күрсәтү өлкәсендәге сәясәтне Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районы муниципаль бюджет киноучреждениесе гамәлгә ашыра, ул бу юнәлештәге бердәнбер мәдәният учреждениесе булып тора.

Муниципаль бюджет киноучреждениесе эшчәнлеге Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районы халкына кино хезмәте күрсәтүнең яңа формаларын һәм методларын кертү, 2D һәм 3D-форматтагы анимацион һәм нәфис фильмнарны күрсәтү чарасы белән милли кинематографны рекламалауны һәм пропагандалауны тормышка ашырудан гыйбарәт.

План нигезендә тематик нәфис фильмнар күрсәтелә, район конкурслары, мәдәни-танып белү, хокукый, хәрби-патриотик юнәлештәге массакүләм чаралар, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалаучы чаралар, барлык категория халыкны җәлеп итеп, бәйге - күңел ачу программалары уздырыла.

Шәхесне һәрьяклап һәм гармонияле үстерү системасының әйдәп баручы компоненты булып әхлакый тәрбия тора. Кино бүген дә әхлакый аң, хисләр һәм тәртип формалаштыру процессына хезмәт итә. Аның ярдәмендә мөһим проблемаларны хәл итәргә мөмкин:

- Әхлакый идеалларны яңадан аңлау, әхлакый кыйммәтләрне саклау проблемалары;
- Кешенең экологик культурасы, патриотизм, шәфкатьлелек, интернационализм һәм төрле милләт мәдәниятләренә толерантлык проблемасы.

2020 елда 13936 тамашачыга хезмәт күрсәтелде, шул исәптән 6859 балага (2019 елда - 27 673 тамашачы, шул исәптән 16302 бала, 2018 елда – 31 169 тамашачы, шул исәптән 10 250 бала; 2017 елда – 26 963 тамашачы, шул исәптән 13 362 бала; 2016 елда – 4 458 тамашачы, шул исәптән 3 550 бала).

Хәл итүне таләп итә торган киноучреждение эшчәнлегенең проблемасы:

1. Киносеансларга йөрүчеләр түбән булу, бу стриминг сервисларының популярлыгы арту белән бәйле, интернет челтәрендә алдан күчереп алмыйча гына видеотрансляция хезмәте булу.

2. Ярдәмче программаның төп максатлары һәм бурычлары

Максат: Зәй муниципаль районында кинофильмнарны прокатка алу һәм күрсәтү өчен кирәкле шартлар тудыру.

Бурычлар:

1. Кино карау зәвыгын формалаштыру, Ватан, милли, автор һәм фестиваль киносы белән кызыксынуны арттыру буенча тамашачылар белән эшләү өчен чаралар оештыру.
2. Халыкның барлык катламнарына заманча кинокүрсәтү хезмәтләреннән бертигез дәрәҗәдә файдалана алу өчен шартлар тудыру.

2016-2020 елларда үткәрелгән тематик кино чаралары саны турында мәгълүмат

Еллар	Тематик кино чараларының саны, беремл.
2016	220
2017	189
2018	270
2019	252
2020	144

2017-2020 елларда күрсәтелгән фильмнарның саны турында мәгълүмат

Еллар	Премьера фильмнары саны, бер.
2017	97
2018	119
2019	137
2020	85

2016-2020 елларда киносеанс тамашачылары саны турында мәгълүмат

Еллар	Кино караучылар, кеше	Киносеанска йөрүчеләр саны арту темпы, %
2017	26963	100
2018	31169	116
2019	27673	103
2020	13936	52

«2021-2023 елларга киноучреждениене үстерү» ярдәмче программасыны буенча киноучреждениенең чаралар исемлеге

П/п №	Чараның исеме	Үтәү срогы	Җаваплы башкаручылар	Көтелгән нәтиҗә
	Максат: Зәй муниципаль районында кинофильмнарны прокатка алу һәм күрсәтү өчен кирәкле шартлар тудыру			
1	Кино карау зәвыгын формалаштыру, Ватан, милли, автор һәм фестиваль киносы белән кызыксынуны арттыру буенча тамашачылар белән эшләү өчен чаралар оештыру.			
	Республика һәм Россия әһәмиятендәге социаль проектлар конкурсларында катнашу	Ел саен	Директор	Кино хезмәт күрсәтүнең яңа формаларын һәм методларын гамәлгә кертү
	Тематик кино чаралары үткәрү	Ел дәвамында	Директор	Киносеанска килүчеләр санын арттыру
	Премьера фильмнарын күрсәтү	Ел дәвамында	Директор	Күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү
2	Халыкның барлык катламнарына заманча кинокүрсәтү хезмәтләреннән бертигез файдалану өчен шартлар тудыру			
	3D форматындагы кино күрсәтү практикасын кертүне дәвам итү	Ел дәвамында	Директор	Киносеанска килүчеләр санын арттыру

«2021-2023 елларга киноучреждениене үстерү» ярдәмче программасының максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре

Күрсәткеч (индикатор)	База күрсәткече (2019ел)	Еллар буенча күрсәткечләрнең саны			
		2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
Максат: Зәй муниципаль районында кинофильмнарны прокатка алу һәм күрсәтү өчен кирәкле шартлар тудыру					
1 бурыч. Кино карау зәвыгын формалаштыру, Ватан, милли, автор һәм фестиваль киносы белән кызыксынуны арттыру буенча тамашачылар белән эшләү өчен чаралар оештыру.					
Тематик кино чаралары саны, шт.	252	144	254	256	258
Агымдагы елда күрсәтелгән премьера фильмнары саны, шт.	137	85	118	118	118
2 бурыч. Халыкның барлык катламнарына заманча кинокүрсәтү хезмәтләреннән бертигез файдалану өчен шартлар тудыру					
Киносеанска килүчеләр санын арттыру, кеше.	27673	13936	27778	27873	27984

3. Ярдәмче программаны ресурслар белән тәэмин итү

Ярдәмче программаны финанслау чыганагы булып Зәй муниципаль районы бюджеты акчалары һәм бюджеттан тыш чыганаклар тора.

Ярдәмче программаны финанслау күләме 27904,0 мең сум тәшкил итә, шул исәптән җирле бюджеттан 13564,0 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 14340,0 мең сум:

- 2021 елда барысы 9968,0 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 5188,0 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 4780,0 мең сум;
- 2022 елда барысы 8968,0 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 4188,0 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 4780,0 мең сум;
- 2023 елда барысы 8968,0 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 4188,0 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 4780,0 мең сум.

Ярдәмче программаны финанслау күләме тиешле финанс елына бюджет проектын формалаштырганда ел саен ачыкланырга тиеш.

4. **«2021-2023 елларга мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне үстерү һәм халык иҗатына ярдәм итү» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программаның паспорты

Ярдәмче программаның максатлары һәм бурычлары	Ярдәмче программаның максаты - халыкның барлык катламнары өчен мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрдән файдалану өчен уңайлы шартлар тудыру һәм халык иҗатына ярдәм итү. Бурычлар: 1. Ял оештыру буенча хезмәт күрсәтүләрдән халыкның бертигез файдалана алуын тәэмин итү. 2. Балалар һәм яшьләрнең иҗади потенциалын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру. 3. Мәгълүмати-методик базаны камилләштерү аша клуб учреждениеләре эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген арттыру, социаль-мәдәни өлкә белгечләренең һөнәри үсешенә ярдәм итү. 4. Халык иҗатын саклау һәм үстерү.
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2021-2023 еллар. Ярдәмче программа бер этапта гамәлгә ашырыла.
Еллар һәм чыганаклар буенча финанслау күләмнәре	Ярдәмче программаны финанслау чыганагы булып Зәй муниципаль районы акчалары һәм бюджеттан тыш чыганаклар тора. Ярдәмче программаны финанслау күләме 266496,1 мең сум тәшкил итә, шул исәптән җирле бюджеттан 263046,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 3450,0 мең сум: – 2021 елда барлгы 90898,7 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 89748,7 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 1150,0 мең сум; – 2022 елда барлыгы 88898,7 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 87748,7 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 1150,0 мең сум; – 2023 елда барлыгы 86698,7 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 85548,7 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 1150,0 мең сум. – Подпрограмманы финанслау күләме фаразланган характерда һәм 2021-2023 елларга бюджет проектын формалаштырганда ел саен аныкланырга тиеш.

Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын (нәтиҗәләрне бәяләү индикаторлары) тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтиҗәләре һәм ярдәмче программаның нәтиҗәлелеге күрсәткечләре	Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2023 елга мөмкинлек бирәчәк: • Мөмкинлекләре чикләнгән затлар катнашында мәдәни-ял чаралары санын 3140 берәмлеккә кадәр арттырга. • Халыкара, бөтенроссия, республика, район фестивальләре һәм бәйгеләре лауреатлары исеменә ия балалар һәм яшьләр үзешчән халык иҗаты коллективлары санын арттырырга - 12 берәмлек. • Балалар һәм яшьләр өчен оештырылган мәдәни-ял чаралары санын 4550 берәмлеккә кадәр арттырырга. • Үткәрелгән семинарлар, консультацияләр санын - ел саен 9 берәмлек. • Үткәрелгән халык бәйрәмнәре, иҗат ярминкәләре санын - ел саен 11 берәмлек. • Халык бәйрәмнәрендә, фестивальләрдә, иҗат ярминкәләрендә катнашучылар санын 71417 кешегә җиткерергә.

1. Ярдәмче программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы

Районда, беренче чиратта авыл җирлегендә, югары тормыш сыйфатын булдыру өчен, мәдәни кыйммәтләрдән файдалана алу, мәдәнияткә кагылган ихтыяҗларны канәгатьләндерү мөмкинлеге һәм халыкның иҗади үсештә үзен күрсәтә алуы мөһим фактор булып тора.

2020 ел ахырына Зәй муниципаль районының мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр саны - 43, шул исәптән 38 клуб учреждениесе - авыл җирлегендә (88 %) һәм өчесе - шәһәрдә, икесе - күчмә. Мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр составына ТР ЗМР «Энергетик» Мәдәният сарае» МБУ, район мәдәният йорты, шәһәр мәдәният йорты, 2 автоклуб, 22 авыл мәдәният йорты, 16 авыл клубы керә.

Мәдәни ялны оештыруда, халыкның иҗади сәләтен тормышка ашыруда бүген клуб формированиеләре эшенә аерым роль бирелә, 2020 елда аларның саны 473кә җитте, аларда катнашучылар саны - 6500. Мәдәни-массакүләм чараларның саны 7943не тәшкил итә. Уртача алганда, мең кешегә 146 мәдәни-массакүләм чара туры килә.

Хәзерге вакытта мәдәни-ял чараларын оештырганда түбәндәге проблемалар туа:

1. мәдәни-ял чараларында физик мөмкинлекләре чикләнгән затларның активлыгы түбән булу,

2. иҗади коллективларның халыкара, бөтенроссия мәдәни проектларда пассив катнашуы,

3. һөнәри күнекмәләргә һәм белемнәргә ия булган кадрларга кытлык,

4. гасырлар буена тупланган матди булмаган мәдәни мирасны һәм аны нәтиҗәле файдалану традицияләрен саклап калу һәм торгызу.

Шул рәвешле, күтәрелгән проблемаларны хәл итү системалы якын килүне һәм программа-максатчан методлар куллануны таләп итә. Районның һәр кешесенең мәдәни тормышта катнашуы һәм мәдәният учреждениеләреннән, мәдәни кыйммәтләрдән файдалануда конституциячел хокукларын тәэмин итү, шулай ук элек тупланган мәдәни потенциалны саклап калу һәм үстерү, беренче чиратта, авыл җирендә, ярдәмче программаны эшләүнең актуальлеген билгели.

2. Төп максат, бурычлар, шулай ук максат һәм бурычлар чагылышында нәтиҗәләрне бәяләү индикаторлары

3.

Ярдәмче программаның максаты - халыкның барлык катламнарына мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрдән файдалану өчен уңайлы шартлар тудыру һәм халык иҗатына ярдәм итү.

Куелган максатка ирешү өчен түбәндәге төп бурычларны хәл итү зарур:

1. Халыкның ялын оештыру буенча хезмәт күрсәтүләрдән бертигез файдалана алу мөмкинлеген тәэмин итү.

2. Балалар һәм яшьләрнең иҗади потенциалын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру.

3. Мәгълүмати-методик базаны камилләштерү аша клуб учреждениеләре эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген арттыру, социаль-мәдәни өлкә белгечләренең һөнәри үсешенә ярдәм итү.

4. Халык иҗатын саклау һәм үстерү.

2016-2020 елларда мөмкинлекләре чикләнгән затлар катнашындагы мәдәни-массакүләм чаралар турында мәгълүмат

2016-2020 елларда балалар һәм яшьләрнең иҗади потенциалын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру турында мәгълүмат

Еллар	Физик мөмкинлекләре чикләнгән затлар катнашындагы мәдәни-массакүләм чаралар саны, берәмлек
2016	697
2017	709
2018	1133
2019	3102
2020	2700

Еллар	Халыкара, бөтенроссия, республика, район фестивальләре һәм бәйгеләре лауреатлары булган коллективлар саны, коллективларның саны	Балалар һәм яшьләр өчен оештырылган мәдәни-массакүләм чаралар саны, берәмлек
2017	11	4812
2018	11	4118
2019	12	4539
2020	12	4540

2016-2020 еларда халык бәйрәмнәрен, иҗат ярминкәләрен оештыру турында мәгълүмат

Еллар	Үткәрелгән халык бәйрәмнәре, иҗат ярминкәләре саны, берәмлек	Халык бәйрәмнәрендә, иҗат ярминкәләрендә катнашучылар саны, кеше
2016	10	70837
2017	10	70998
2018	10	70745
2019	10	71085
2020	3	10200

2016-2020 елларда белгечләр өчен семинарлар һәм консультацияләр оештыру һәм үткәрү турында мәгълүмат

Еллар	**Үткәрелгән семинарлар һәм консультацияләр саны,** берәмлек
2016	9
2017	8
2018	7
2019	9
2020	4

«2021-2023 елларга мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне үстерү һәм халык иҗатына ярдәм итү» ярдәмче программасы буенча район мәдәният йортының һәм «Энергетик» Мәдәният сараеның программалы чаралары исемлеге

П/п №	Чараның исеме	Үтәү срогы	Башкаручылар	Көтелгән нәтиҗә
	Максат: Халыкның барлык катламнары өчен мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрдән файдалану өчен уңайлы шартлар тудыру һәм халык иҗатына ярдәм итү			
1	Халыкның ялын оештыру буенча хезмәт күрсәтүләрдән бертигез файдалануны тәэмин итү			
	Мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен мәдәни-ял чараларын оештыру һәм уздыру	Ел саен, ел дәвамында	МБУК «РДК», МБУ «ДК «Энергетик	Халыкка күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү
2	Балалар һәм яшьләрнең иҗади потенциалын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру			
	Балалар һәм яшүсмерләр иҗат коллективларының төрле дәрәҗәдәге конкурсларда, фестивальләрдә катнашуы	Ел саен, ел дәвамында	МБУК «РДК», МБУ «ДК «Энергетик	Сәнгать дәрәҗәсен һәм башкару осталыгын күтәрү
	Балалар һәм яшьләр өчен мәдәни-массакүләм чаралар үткәрү	Ел саен, ел дәвамында	МБУК «РДК», МБУ «ДК «Энергетик	Балалар һәм яшьләрнең ялын оештыру
3	Мәгълүмати-методик базаны камилләштерү аша клуб учреждениеләре эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген арттыру, социаль-мәдәни өлкә белгечләренең һөнәри үсешенә ярдәм итү			
	Татар һәм рус телләрендә сценарийлар белән методик ярдәм	Ел саен, ел дәвамында	МБУК «РДК»	Белгечләрнең һөнәри үсеше
	Семинарлар үткәрү	Ел саен, ай саен	МБУК «РДК»	
4	Халык иҗатын саклау һәм үстерү			
	Халык бәйрәмнәре, фестивальләр, иҗат ярминкәләре оештыру	Ел саен, ел дәвамында	МБУК «РДК», МБУ «ДК «Энергетик	Зәй муниципаль районының халык мәдәниятен һәм традицион халык иҗатын пропагандалау, өйрәнү

«2021-2023 елларга мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне үстерү һәм халык иҗатына ярдәм итү» ярдәмче программасының МБУК «РДК», МБУК «РДК» буенча максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре

Күрсәткеч (индикатор)	База күрсәткече (2019 ел)	Еллар буенча күрсәткечләрнең саны			
		2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
Максат: Халыкның барлык катламнары өчен мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрдән файдалану өчен уңайлы шартлар тудыру һәм халык иҗатына ярдәм итү					
1 бурыч. Халыкның ялын оештыру буенча хезмәт күрсәтүләрдән бертигез файдалануны тәэмин итү					
Мөмкинлекләре чикләнгән затлар катнашында мәдәни-ял чаралары саны, берәмлек	3102	2700	3120	3130	3140
2 бурыч. Балалар һәм яшьләрнең иҗади потенциалын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру					
Халыкара, бөтенроссия, республика, район фестивальләре һәм бәйгеләре лауреатлары исеменә ия булган балалар һәм яшьләр өчен үзешчән халык иҗаты коллективлары саны, коллективлар саны	12	12	12	12	12
Балалар һәм яшьләр өчен оештырылган мәдәни-ял чаралары саны, берәмлек	4539	4540	4545	4547	4550
3 бурыч. Мәгълүмати-методик базаны камилләштерү аша клуб учреждениеләре эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген арттыру, социаль-мәдәни өлкә белгечләренең һөнәри үсешенә ярдәм итү					
Үткәрелгән семинарлар, консультацияләр саны, шт.	9	4	9	9	9
4 бурыч. Халык иҗатын саклау һәм үстерү					
Үткәрелгән халык бәйрәмнәре, иҗат ярминкәләре саны, берәмлек	10	3	11	11	11
Халык бәйрәмнәрендә, фестивальләрдә, иҗат ярминкәләрендә катнашучылар саны, кеше	71085	10200	71255	71341	71417

3. Ярдәмче программаны ресурслар белән тәэмин итү

Ярдәмче программаны финанслау чыганагы булып Зәй муниципаль районы бюджеты акчалары һәм бюджеттан тыш чыганаклар тора.

Ярдәмче программаны финанслау күләме 266496,1 мең сум тәшкил итә, шул исәптән җирле бюджеттан 263046,1 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 3450,0 мең сум:

- 2021 елда барысы 90898,7 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 89748,7 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 1150,0 мең сум;
- 2022 елда барысы 88898,7 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 87748,7 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 1150,0 мең сум;
- 2023 елда барысы 86698,7 мең сум, шул исәптән: җирле бюджеттан 85548,7 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклардан 1150,0 мең сум.

Ярдәмче программаны финанслау күләме 2021-2023 елларга бюджет проектын формалаштырганда ел саен анықланырга тиеш.